

عنوان :

تولید و سرمایه‌گذاری، چالش‌ها، موانع و
راهکارها

ارائه دهنده:

دکتر هادی قوامی

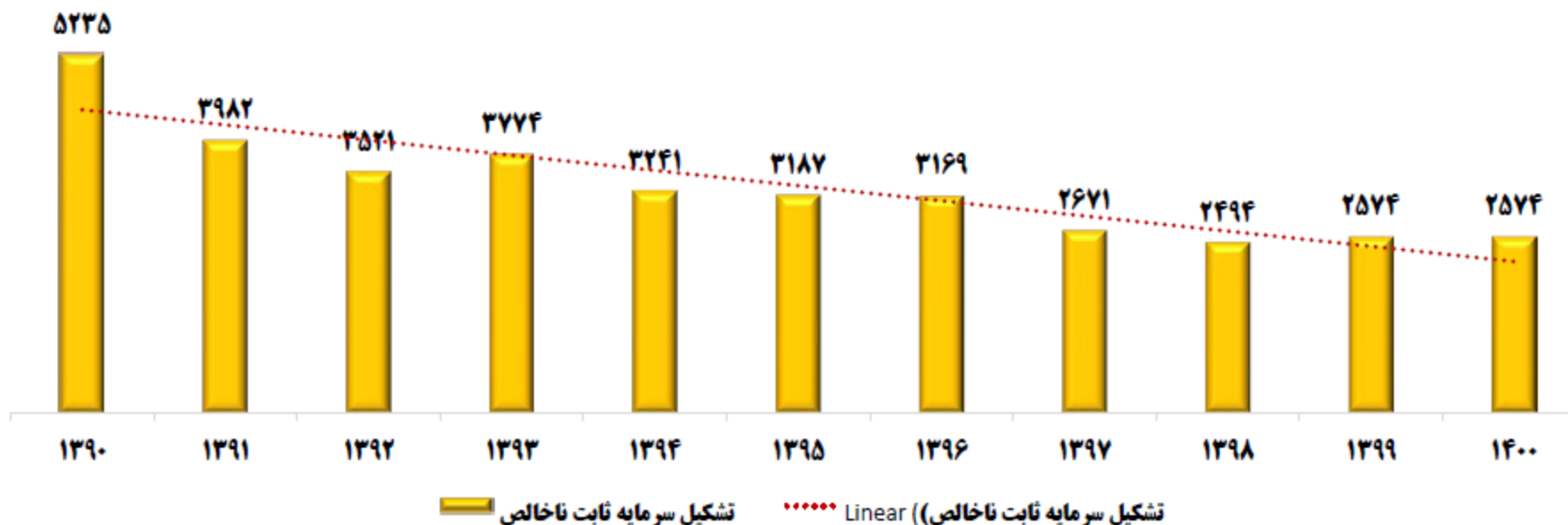
عضو هیات علمی گروه اقتصاد دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی
و معاون امور حقوقی و مجلس وزیر امور اقتصادی و دارایی

۹ اسفند ۱۴۰۱

پژوهشکده امور اقتصادی

بررسی وضعیت سرمایه گذاری در کشور

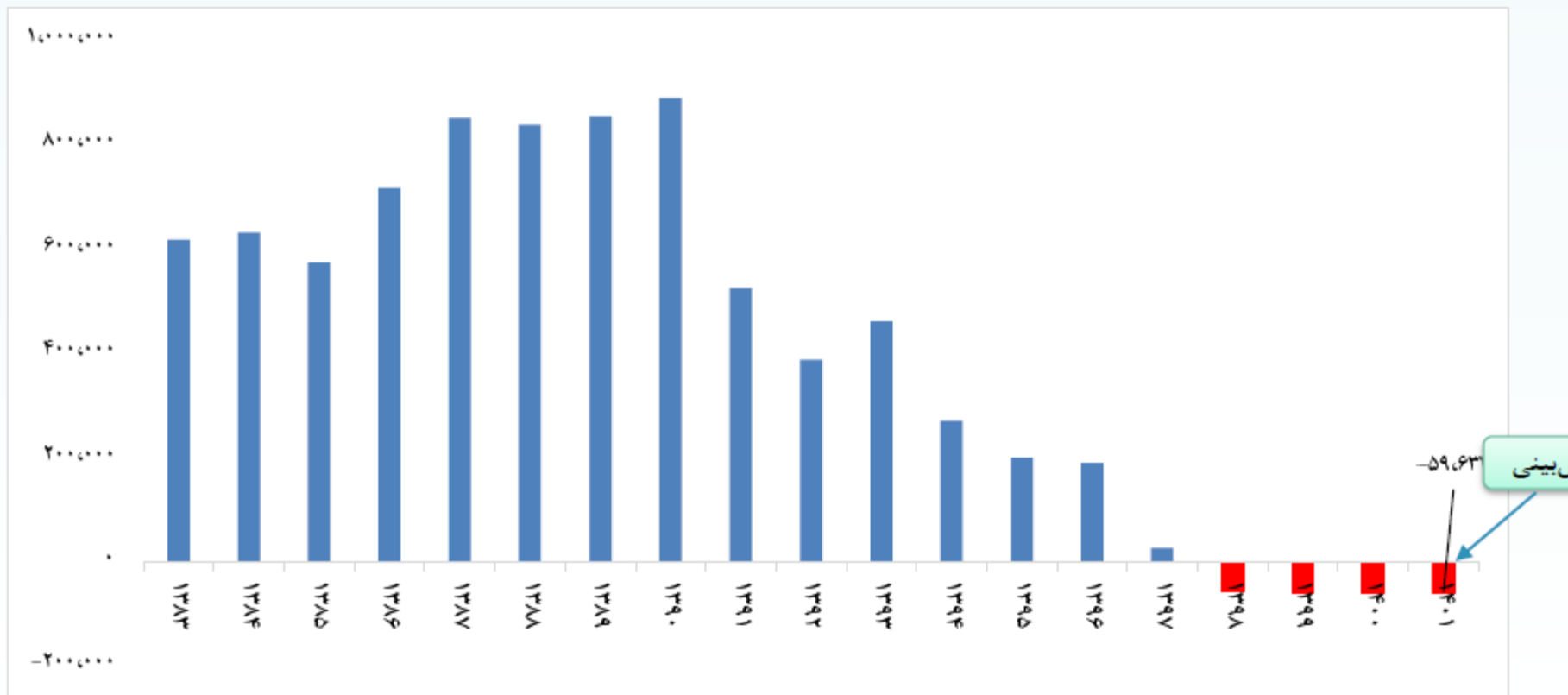
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ (واحد: هزار میلیارد ریال)

طی سال‌های اخیر روند «تشکیل سرمایه ثابت ناخالص کل»، عموماً نزولی بوده است که حکایت از کوچک‌تر شدن ظرفیت اقتصاد ملی برای درون‌زایی رشد و توسعه اقتصادی دارد.

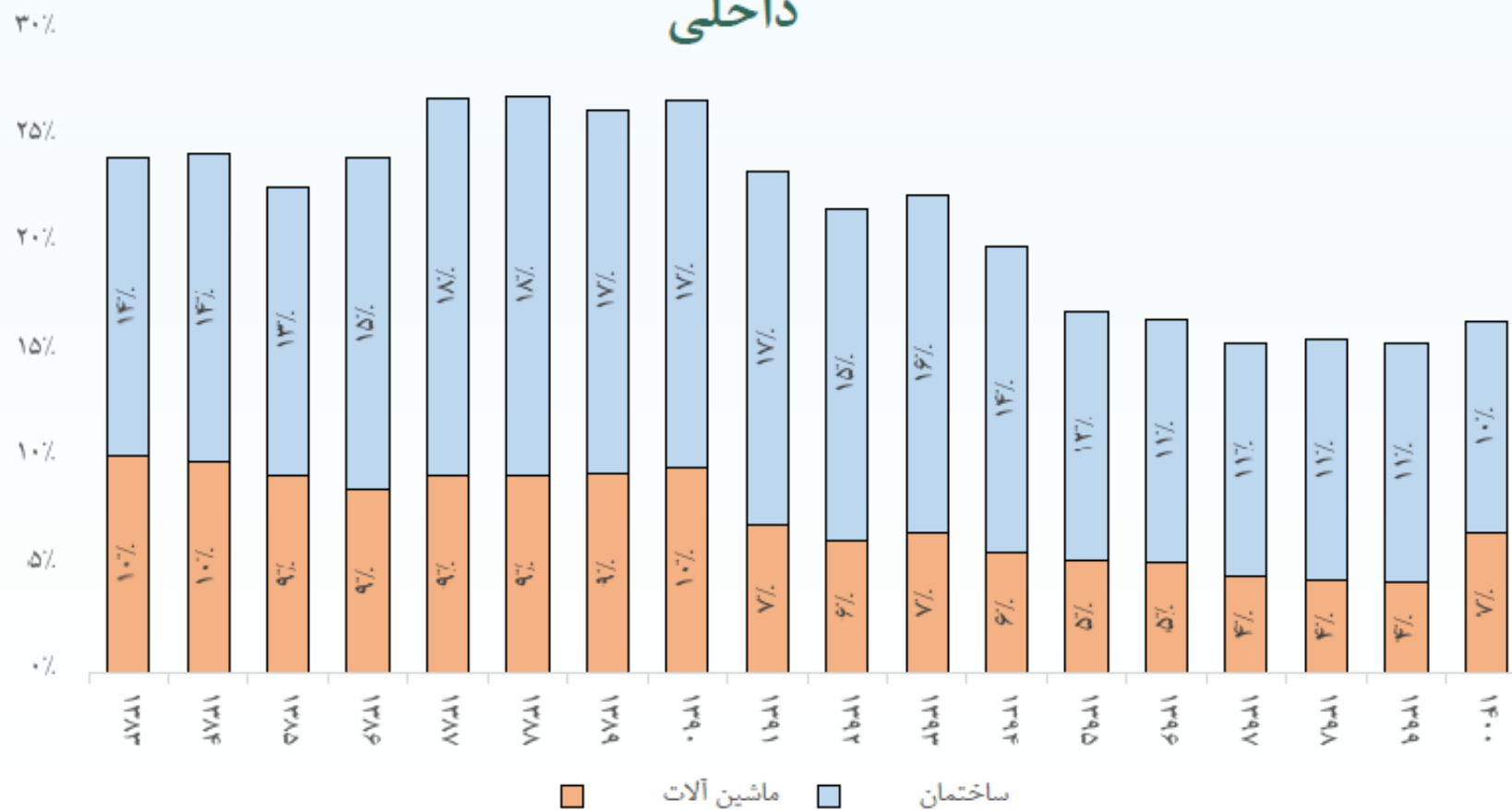
بررسی وضعیت سرمایه گذاری در کشور

تشکیل سرمایه ثابت خالص ۱۳۸۳-۱۴۰۱ (قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ - میلیارد ریال)

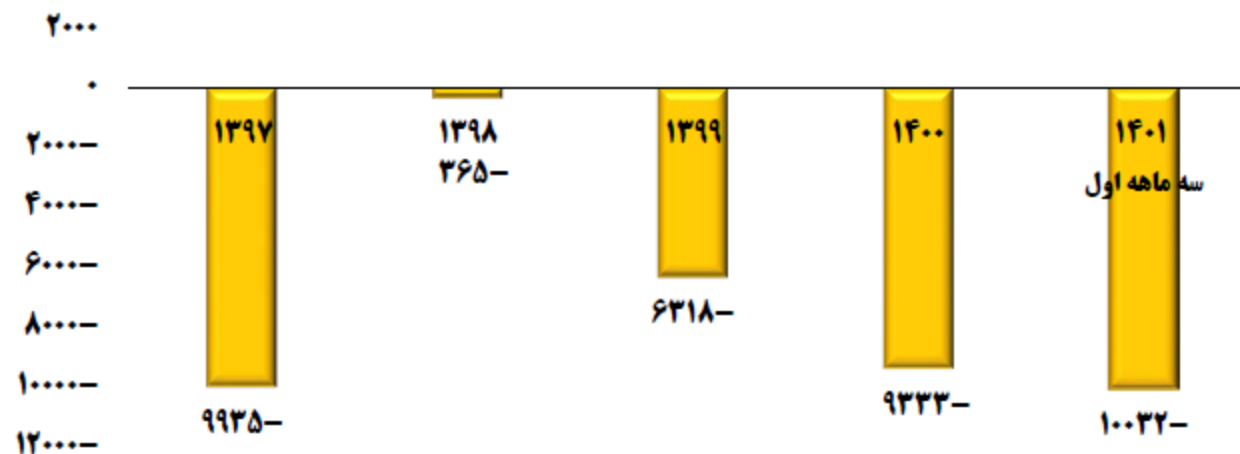
بررسی وضعیت سرمایه گذاری در کشور

نسبت تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در ساختمان و ماشین آلات به تولید ناخالص داخلی

بررسی وضعیت سرمایه گذاری در کشور

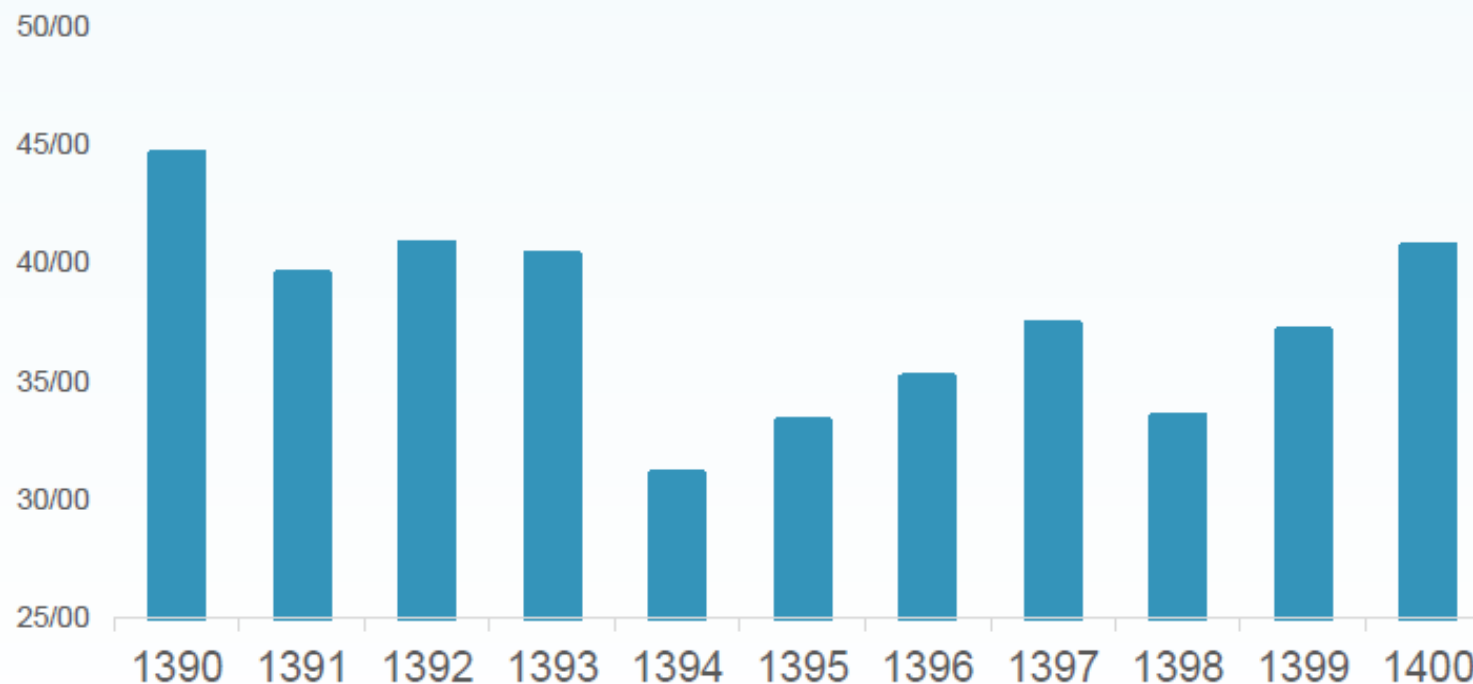
خالص حساب سرمایه (میلیون دلار)

بررسی تراز پرداخت‌های کشور، حکایت از منفی بودن خالص حساب سرمایه و خروج بخش قابل توجهی از منابع سرمایه‌های کشور طی سال‌های اخیر دارد. البته این شاخص، لزوماً نشان‌دهنده مقدار فرار سرمایه نیست و فرار سرمایه بخشی از آن را تشکیل می‌دهد.

بررسی وضعیت سرمایه گذاری در کشور

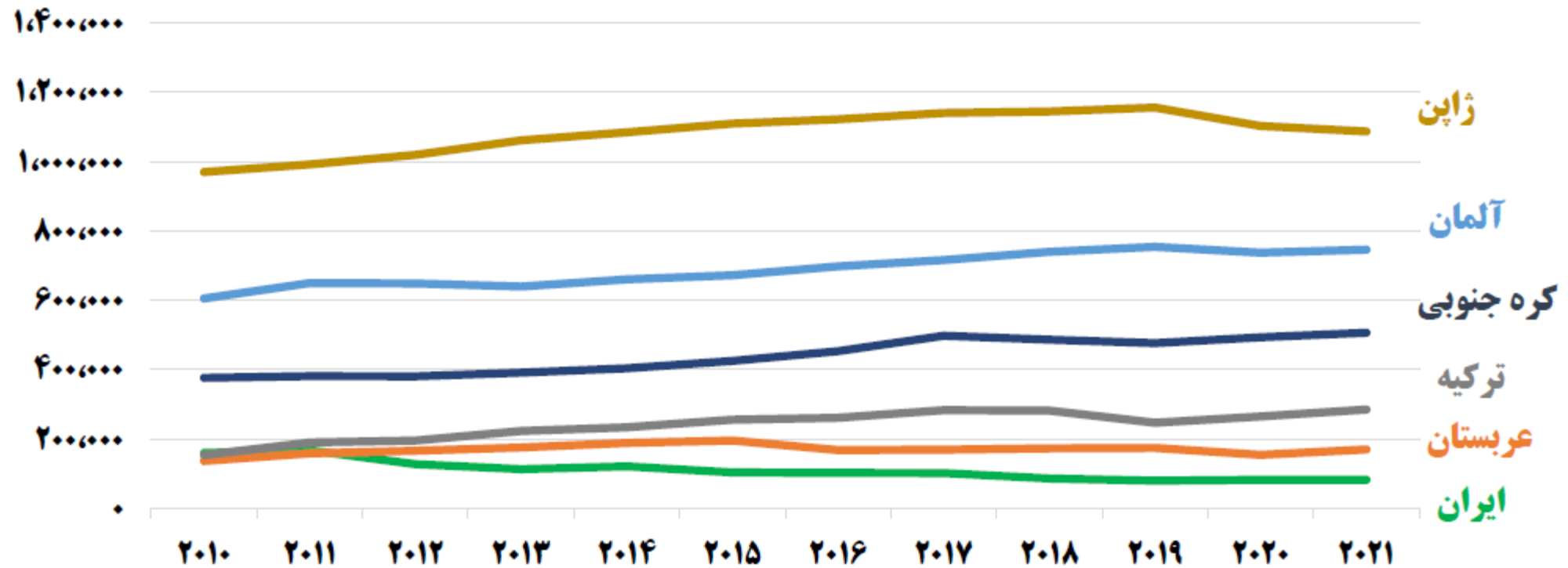
نسبت پس انداز کل به تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار

این نسبت از ۴۵ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۴۰ درصد در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است.

بررسی وضعیت سرمایه گذاری در کشور

تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به قیمت ثابت سال ۲۰۱۵ در کشورهای منتخب (میلیون دلار)

مقایسه کشورها بر اساس شاخص سهولت کسب و کار در سال ۲۰۲۰

«شاخص سهولت کسب و کار»^۱ از سال ۲۰۰۳ توسط بانک جهانی اندازه‌گیری می‌شود. این شاخص جنبه‌هایی از مقرره‌های تجاری را که بر بنگاه‌های کوچک و متوسط تأثیر می‌گذارد، بر اساس استانداردهای تعریف‌شده می‌سنجد. هدف این شاخص، تشویق مقرره‌هایی است که در اجرا، کارآمد، شفاف و آسان باشد تا کسب و کارها بتوانند پیشرفت کنند و رشد اقتصادی و اجتماعی ایجاد نمایند.

شاخص	رتبه بر اساس شاخص سهولت کسب و کار		
	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
کره جنوبی	۴	۵	۵
امارات	۲۱	۱۱	۱۶
آلمان	۲۰	۲۴	۲۲
ژاپن	۳۴	۳۹	۳۰
ترکیه	۶۰	۴۳	۳۴
عربستان	۹۲	۹۲	۶۳
ایران	۱۲۴	۱۲۸	۱۲۷
عراق	۱۶۸	۱۷۱	۱۷۲
افغانستان	۱۸۳	۱۶۷	۱۷۳
ونزوئلا	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
تعداد کل کشورها	۱۹۰	۱۹۰	۱۹۰

مقایسه کشورها بر اساس شاخص آزادی اقتصادی

«شاخص آزادی اقتصادی»^۱ از سال ۱۹۹۵ توسط بنیاد هریتیج، اندازه‌گیری می‌شود. هدف آزادی اقتصادی صرفاً از بین بردن اجبار یا محدودیت دولتی نیست، بلکه ایجاد و حفظ احساس آزادی متقابل برای همه است. بر اساس تعریف این بنیاد، جنبه‌های آزادی اقتصادی بر سیاست‌های داخل یک کشور و همچنین آزادی افراد برای استفاده از سرمایه انسانی یا منابع مالی خود بدون محدودیت و دخالت مخرب دولت، تمرکز می‌کند.

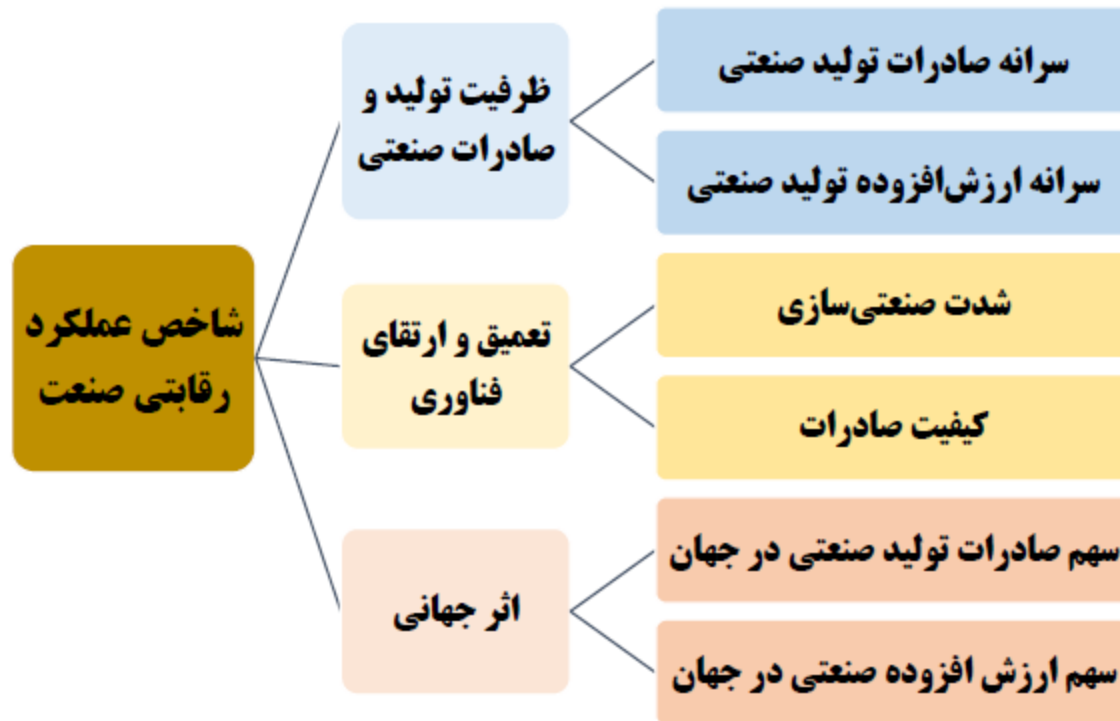

شاخص	رتبه بر اساس شاخص آزادی اقتصادی		
	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲
کره جنوبی	۲۷	۲۹	۱۹
آلمان	۲۵	۲۴	۱۶
امارات	۱۸	۱۴	۳۳
ژاپن	۳۰	۲۳	۳۵
ترکیه	۷۱	۷۶	۱۰۷
عربستان	۸۳	۶۳	۱۱۸
ایران	۱۶۴	۱۶۸	۱۷۰
کوبا	۱۷۸	۱۷۶	۱۷۵
ونزوئلا	۱۷۹	۱۷۷	۱۷۶
تعداد کل کشورها	۱۸۰	۱۷۸	۱۷۷

1- Economic Freedom.

رتبه شاخص عملکرد رقابتی صنعت در ایران و کشور های منتخب

«شاخص عملکرد رقابتی صنعت»^۱ از سال ۱۹۹۰ توسط سازمان توسعه صنعتی ملل متحد، اندازه گیری می شود. بر اساس تعریف این سازمان، رقابت صنعتی کلید توسعه صنعتی فراگیر و پایدار است. این شاخص تخصص گرایی در بخش های صنعتی و تغییرهای ساختاری نتیجه بخش را شکل می دهد؛ بنابراین این شاخص، نقش صنعت در رفاه عمومی و رشد پایدار بلندمدت تعیین می کند.

شاخص	رتبه بر اساس شاخص عملکرد رقابتی صنعت		
	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
کشور			
آلمان	۱	۱	۱
ژاپن	۵	۴	۴
کره جنوبی	۳	۵	۵
امارات	۳۵	۳۰	۳۱
ترکیه	۳۶	۳۸	۴۱
عربستان	۳۶	۳۸	۴۱
ایران	۵۷	۵۵	۵۵
عمان	۶۲	۶۲	۶۰
ونزوئلا	۸۰	۸۶	۹۰
افغانستان	۱۵۱	۱۴۸	۱۴۹
تعداد کل کشورها	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۴

1- Competitive Industrial Performance.

چالش‌های سرمایه‌گذاری در ایران

- رشد بالای نقدینگی در سطح کلان و در عین حال، کمبود منابع مالی در بخش توليدي (سلطه مالی و عدم تخصیص بهینه منابع به تبع آن)؛
- بلندمدت بودن دوره بازگشت سرمایه فعالیت های توليدي و استفاده از ابزارهای مالی کوتاه مدت برای تأمین مالی پروژه ها؛
- بالا بودن هزینه های مالی ناشی از تورم های بالا و ناتوانی بخش خصوصی در تأمین مالی بنگاه های توليدي؛
- محدودیت های شدید جذب سرمایه گذاري خارجی در اقتصاد؛
- جذابیت بالاي فعالیت های سوداگرانه در بازارهای مالی، ارزي و مسکن؛
- بی ثبات و غیرقابل پیش بینی بودن و ضمانت اجرائي اندك قوانین و مقرره های ناظر به تولید و سرمایه گذاري در ایران (ضعف حاکمیت قانون)؛
- بی ثباتی در نرخ ارز و سطح عمومی قیمت ها (تورم مزمن) که منجر به بالا رفتن بهاي تمام شده نهاده های تولید و کاهش بازدهی سرمایه گذاري می شود؛
- غیراقتصادي شدن برخی از خطوط تولید به دلیل سود کلان فروش مواد اولیه ارزان و رانتي در بازار آزاد یا صادرات آن ها به کشورهای دیگر.

- فقدان راهبرد توسعه صنعتی و جهت گیری در حمایت ها؛
 - اعمال محدودیت برای صدور مجوز به کسب و کارهای جدید؛
 - عدم ثبات امنیت سرمایه گذاری؛
 - مشکل های ناشی از تحریم ها و اثر آن بر ورود فناوری های نو به کشور؛
 - محیط کسب و کار نامطلوب و پایین بودن رتبه کشور در شاخص سهولت کسب و کار؛
 - پایین بودن توان مالی و مدیریتی بخش خصوصی در ایجاد و اداره بنگاه های تولیدی بزرگ
- مقیاس (تجربه عمدتاً ناموفق خصوصی سازی در کشور).

ریشه های شکل گیری وضع موجود

- عدم ثبات اقتصاد کلان
- نبود پیش بینی پذیری برای نرخ ارز و راهبرد ارزی نامطلوب
- قیمت گذاری های دستوری
- ناترازی نهادهای تامین مالی بخش واقعی
- غلبه نگاه های بخشی و فقدان نهاد راهبر توسعه در کشور

جمع بندی و نتیجه گیری

- اهمیت سرمایه گذاری های کلان توسعه ای نسبت به تولید در مقیاس کوچک (بنگاه های کوچک و متوسط) و ضرورت طراحی نقشه تامین مالی برای پیشبرد این برنامه
- **ضرورت خروج از رویه تجاری دو به دو کشوری و تمرکز بر پروژه های چند بعدی- چندکشوری**
نقش نهاد راهبرد توسعه و خروج از درونماندگی ایران
- لزوم اتخاذ نگاه کل به جزء در تدوین برنامه سرمایه گذاری های کلان توسعه ای (جانمایی جدید)
دلالت مهم در مورد آمایش سرزمین و استراتژی توسعه صنعتی
- **بازطراحی و اصلاح نگاشت نهادی جانمایی جدید**

با تشکر
از توجه شما